

Rasepresentasjon

Collie

TEKST | Randi Narvesen, Torill Rosenlund og Berit Klausen

FOTO | Medlemmer av NCK

HISTORIE | Collien (skotsk fårehund) er en gjeterhund. Gjeterhunder har i alle tider vært i menneskets tjeneste, man kan lese om dem i Bibelen og andre gamle skrifter, etter hvert ble de spesialisert på hvert sine områder, og collien ble kun benyttet til å gjete sauer.

Langhåret collie har vært benyttet i flere hundre år av de skotske gjeterne. Behovet for en god sauevokter i fjelldistriktene var meget nødvendig. Oppe i fjellene kunne klimaet være temmelig surt og kaldt på vinterstid, så gjeterhunden utviklet en lang, tett og vannavstøtende pels.

Den elegante og aristokratiske collien vi kjenner fra utstillingsringen i dag har sine røtter fra "Working Dogs".

Det er vanskelig helt å fastslå colliens opprinnelse. En teori er at sigøyerne bragte den inn til de britiske øyer, de hadde bestandig med seg collielignende hunder som passet på sauene deres, senere tror man det ble krysset inn andre raser, mange mener setter (gordon og irsk) også newfoundlandshund er nevnt.

En teori er at collie som ble oppdrettet av Highland Sheperds ble meget selektivt brukt i avlsarbeide. De beholdt bare de colliene som hadde den fullkomne forståelse for det arbeide den skulle gjøre, og som var hensiktsmessig bygget. Den tidlige collien var mer lavstilt enn dagens, den var mer grov i skallen med en mye dypere stopp.

Siste periode av 1800 tallet tok den selektive avlen mer og mer retning av eleganse og ikke minst ble det lagt mer og mer vekt på hode og uttrykk. Collien var allerede da på vei til å bli en hoderase. Man mener at borzoi ble krysset inn for å få mer eleganse og lengre hode.

Første gang collien deltok på utstilling var i Birmingham 1860, klassen het "Sheepdogs of all Varieties".

Det ble nå en dramatisk interesse for collie som Showdogs. Det ble helt vanlig at velstående folk besøkte de lokale markedene for og se etter bra utseende collies. For farmerne en kjærkommen og lett måte å tjene penger på. I 1885 stilles for første gang ut en blue merle, at det ble forholdsvis sent skyldtes ikke det faktum at farven var sjelden, snarere tvert om. Mange arbeids- og gårdshunder var på den tiden blue-merle, kanskje fordi farven var ordinær ble mange blue-merle valper druknet ved fødsel.

Fargevarianten var iferd med å forsvinne helt, men et par iherdige idealister tok affære på slutten av 1800 tallet og derfor kan vi i dag beundre denne vakre fargevarianten.

I 1871 ble Old Cockie stilt ut, det ble sensasjon første gang han entret utstillingsringen. Han hadde en usedvanlig vakker sobel farge (gyl-lenbrun). På det tidspunkt var fargen meget sjelden, i dag er den soble fargen den mest etterspurte.

"Old Cockie" kom til å dominere utstillingsringen de neste årene. Denne hunden fikk en meget stor innflytelse på avlen.

I det Royale England hadde det mye og si

at Dronning Victoria fattet stor interesse for rasen: På Cruft Show i februar 1892 stilte det flere collies fra Royal Kennel, og flere vant forskjellige priser.

Collien ble etter hvert en meget verdsett hund, det var helt vanlig at de ble solgt til skyhøye priser.

I 1881 ble The Collie Club stiftet, en av de viktigste oppgavene var å få skrevet en standard. En standard som uten tvil la stor vekt på hodeform, uttrykk og ører. Den standarden som ble satt i 1881 er i store trekk den som er i dag, også den standarden vi må forholde oss til da England er rasens hjemland.

Mot siste verdenskrig kom det dyktige oppdrettere til som skulle sette sitt preg på utviklingen av rasen.

ADFERD | For å få en forståelse av hvordan en collie fungerer er det meget viktig å vite hva collien opprinnelig ble benyttet til.

Collien fikk en meget stor betydning for den skotske gjeteren, det var også de som i begynnelsen avlet og formet collien, både temperament og utseende. Det var helt essensielt viktig at den hadde et rolig og vennlig sinnelag, at den var lett lært og kunne arbeide tett sammen med sin gjeter.

På grunn av arbeidet med lam og sau over store områder på det skotske høylandet ble hunder med for stor aggressivitet ikke avlet på.

På grunn av dens tette samarbeide med gjeteren utviklet den en meget sterk tilknytning til mennesker. For å oppfylle de krav som stilles til en gjeterhund, skal den være lære-

nem og samarbeidsvillig, den skal være pålitelig og ikke skarp ovenfor verken sauer eller lam. Collien skal kunne arbeide tett sammen med andre hunder, og derfor skal de være sosiale og ikke slåss med hverandre.

Collien er usedvanlig sosial, og det er ikke uvanlig at flere hanner går fredelig sammen. Hundene skal ha et naturlig og instinktivt anlegg for samarbeide og det og være del av en flokk.

Den karakteren som gir en perfekt gjeterhund, er de samme egenskapene som gir en aldeles praktfull familiehund. Det er vel ingen raser som er programmert til å være familiehund, men noen passer bedre enn andre.

Collien er en av de raser som villig innordner seg de forhold den blir tildelt. En collie maser ikke om mosjon, men så klart den trenger det! Viktigst for collien er at den får være en del av familiens fellesskap. Er det små barn i huset er det helt vanlig at den påtar seg "passe på" oppgaven.

De fleste som har en collie med på tur har opplevd dens frustrasjon hvis det er flere som går i forskjellige retninger. Den jobber hardt for å holde flokken samlet. Stor er dens lettelse når alle er samlet igjen, da kan den slappe av, vel vitende om at jobben er fullført.

Collien er hjelpsom og lojal, med et sterkt beskytterinstinkt, den er lykkeligst når den får være med sin familie på det de foretar seg, om det er trening med den som midtpunkt, som LP, agility, spor etc. eller bare vanlige familieutflykter. Jeg tør påstå at collien er født veloppdragen, hvilket selvfølgelig er en sannhet med

modifikasjoner, for naturligvis, en collievalp kan som andre valper gjøre rampestreker.

Men det er en rase som er utrolig lett å lære alminnelige husregler, og med dens innebygde ønske om å "være til tjeneste" forstår den kjapt hva man ønsker av den. Collien passer til beskrivelsen "familiehund" da den ikke bare knytter seg til et familiemedlem, men elsker alle like mye.

UTSEENDE | Collien er en vakker hund med et verdig og aristokratisk utseende. Den er en middelstor hund, skulderhøyde for hanner 56-61 cm, 21-29 kg. Tisper 51-56 cm, 18-25 kg. Det er en lettbygget hund etter sin høyde.

Det som kjennetegner langhåret collie mest er den store vakre pelsen, i fargene sobel og hvit, tricolour, og blue-merle, det er de godkjente fargene.

Til tross for stor pelsmengde er det en lettstelt pels, hvis en gjør en ukentlig innsats med pelsen vil en alltid ha en velstelt collie i huset. Den røyter og skal ikke trimmes eller klippes, bare pyntes på føtter og ører. Om det kommer svære hybelkaniner av dotter, er det en pels som er lett å fjerne fra møbler tepper etc.

Collien er en sunn hunderase som ofte kan leve hele livet uten andre besøk hos dyrlegen enn den vanlige vaksinerings og helsesjekk. Det er ikke uvanlig at collien blir 13-14 år .

COLLIEN I NORGE | Langhåret collie kom til Norge på slutten av 1800 tallet. På Norsk Kennel Klubs utstilling i 1898 var det påmeldt fem collies. Noen spesiell interesse vakte ikke rasen da.

Tre år senere ble rasen omtalt i klubbens tidsskrift, og man så følgende beskrivelse. Jeg siterer: "Collien, den skotske faarehund". Denne har vunnet ry som selskapshund og nevnes også blant de raser som Dronning Victoria foretrakk. Collien er en tro og intelligent hund, og det er av denne rase man har forsøkt utdanne hunder, som kunne yde tjenester under bevokning i felt. Som sådanne har de undertiden fått navn som krigshunde, ved denne benevnelsen kommer man imidlertid til at tenke på slike hunde som deltok i selve kampen hos de gamle germanerne, enn på den rolle av nærmest ikke stridene, som ved forpostene er tiltenkt en moderne collie. Spørsmålet med hundens anvendelse under bevokningstjeneste er imidlertid ennå ikke løst, men at collien var blant de hunder man først tenkte på til dette bruk, viser at denne rase tiltros stor forstand, og derfor visstnok fortjener å vinne utbredelse. (NKK tidsskrift 1901).

Collien ble meget benyttet under første verdenskrig som meldehund. Den ble også benyttet til å trekke ledninger, de ble tapet fast på collien, og de dro ledningene ut til ønskede posisjoner. Den måtte ha på gassmaske, for under første verdenskrig ble det benyttet senepsgass.

Første stambokførte collie er nr. 366 Castor født 14. april 1895 og eier var grosserer Haakon Berg, Oslo.

På utstillingen i Kristiania 1923 ble det utstilt 2 nye importerte og Frans Kiær skriver: Det forekommer meg at der endelig begynner at komme interesse for denne rase".

På 50-tallet hadde vi kommet oss etter krigen, **BLA ►**

standarden var forholdsvis bra på collien her i landet, det begynte å komme flere og flere importerte. Mary Hauan var den første som importerte blue-merle fargede collies til Skandinavia.

Det har gjennom hele perioden kommet gode og ambisiøse oppdrettere til som har hatt hjerte og kunnskap om rasen.

Ingen gjennomgang av collierasens historie vil være komplett uten historien om "Lassie". Journalisten og forfatteren Eric Knight ble i midten av 30-årene sendt fra Amerika til England for å skrive noen artikler om industriber. Det ble en deprimerende opplevelse for journalisten, som savnet sin collie "Toots", inntrykkene ga inspirasjon til novellen "Lassie come home".

Saturday Evening Post offentliggjorde historien, og en forlegger så straks mulighetene, og ba Knight skrive en roman av historien.

I 1940 ble den første bok om "Lassie" en bestselger. I 1943 besluttet Metro Goldwin Meyer å filmatisere historien. I 17 år var "Lassie" et fast punkt på amerikanernes weekend underholdning.

I 1993 feiret man at filmhelten "Lassie" fylte 50 år med å gi ut en stor bok. Det var beretningen om "Lassies 50 år som amerikanernes favoritt hund nr.1". Et tragisk element er at "Lassies" far Eric Knight aldri rakk å oppleve hvor enormt populær hans helt ble, flyet hans ble skutt ned over Afrika under andre verdenskrig. At historien om "Lassie" gjorde rasen alment kjent er helt sikkert. Om den var til et gode for rasen kan diskuteres, alle ville ha en "Lassie-

hund". Oppdrettere som ville profitere på rasen avlet på hunder uten å tenke på rasens beste. Det resulterte i utypiske collies både eksteriørt og mentalt. Den fikk et dårlig rykte på seg som ustabil og nervøs.

Her i landet er det i fra 60-tallet og oppover til vår tid bevisst avlet på sunne og friske dyr. Mange flinke oppdrettere som uten å tenke penger, men på rasens beste, greide å snu den negative trenden. De fleste synes collien igjen er den optimale familiehund. Og de aller fleste er fornøyd med sin kloke, snille og vakre collie.

COLLIE KORTHÅR | En artig liten anekdote er at Dronning Victorias favoritt ikke var langhårscollien slik mange tror, men den korthårede varianten! Forfatteren Iris Combe skriver i boken om gjeterhunder fra Storbritannia at man finner belegg for dette i Windsor Castle's arkiver. Dronning Victorias favoritt og daglige følgesvenn var en korthåret collie ved navn Sharp. Sharp ble født i 1854 og døde 15 år senere. Hans aner er ukjente, men en statue av ham pryder graven hans i Windsor Home Park.

En av de få utstillingene i rasens barndom som åpnet for at raser av gjeterhundtype kunne stilles ut, var Birmingham-utstillingen i 1860. "Klassen for gjeterhunder" var en samleklasse for alle gjeterhunder (sheepdogs). Den første utstillingen som delte de lang- og korthårede gjeterhundene opp i to forskjellige klasser var the Crystal Palace Show i 1870. Det tok tre år til før den neste klassen beholdt korthårede gjeterhunder ble avholdt, det var ved Nottingham-utstillingen i 1873. Den første korthårscollie med championat-tittel var tispene Waite

født i 1867. Hun ble champion i 1875, åtte år gammel.

Under den 1. verdenskrig ble det forbudt for oppdrettere å produsere kull. Dette må ha vært et hardt slag for alle hundeoppdrettere, men for dem som brydde seg om korthårscollien betydde det nesten slutten for rasen. Forbudet varte i tre år, og hadde det ikke vært for noen få oppdrettere av datidens ildsjeler ville rasen kunne ha gått tapt.

Flere tiår senere var rasen fortsatt i faresonen da få oppdrettere viste interesse for rasen. Men ved en ren tilfeldighet ble den berømte engelske kennelen Peterblu engasjert i rasen på midten av 1950-tallet. De ble nemlig bedt om å overta en tispes som ellers ville bli avlivet. Champion-tispene Redevalley Rosita of Ladypark "Gussie" ble deres stamtispe. Ifølge forfatteren Stella Clark kommer mesteparten av alle korthårscollies som stilles ut i dag fra denne tispene. Tispene hadde tre kull. Det er interessant å merke seg at ved alle tre tilfellene ble Gussie parret med langhårshanner. Årsaken til dette var at det fantes så få korthårede avlshanner tilgjengelig.

For de som undrer seg over at en god del korthårscollies idag er bærere av langhårsgenet, er det jo greit å huske at ifølge denne lille biten av korthårscolliens historie går mange korthår tilbake nettopp på disse tre kullene med langhår-far og korthår-mor, og det er derfor ikke overraskende at langhårsgenet er en historisk og naturlig del av korthårscolliens "make-up".

De to hårlagsvariantene har jo også helt opp til nyere tid blitt regnet som varianter av samme

rase. I land som Sverige og USA/Canada er det fortsatt åpent for å krysse de to hårlagsvariantene.

En detalj som illustrerer det nære slektskapet mellom den korthårede og den langhårede collien er at i rasens barndom fantes det ingen sobel-fargede korthår, dette var en pelsfarge som kun forekom hos langhårscollien, og det var via parring med sobel langhår at denne tredje fargevarianten også etterhvert ble vanlig hos korthårscollien.

Den første korthår som kom til Norge kom fra Canada i 1966, en sobel/hvit hanhund. Denne var desverre ikke registrert og hadde derved ingen stamtavle. En blue merle tisper, Peterblue Nora ble importert til Norge i 1968

og dette er så vidt det vites den første med stamtavle i Skandinavia.

Det har vært noen oppdrettere gjennom årene, men de aller fleste ga seg med rasen etter forholdsvis kort tid. Desverre, eller kanskje vi skal si heldigvis, har den korthårede collien aldri nådd samme popularitet som den langhårede.

I 1988 oppnådde den første norskoppdrettede korthår Int championat, og i 1992 ble den første korthår noensinne gruppevinner på en NKK utstilling. I årene som fulgte kunne en ofte se korthår som hevdet seg godt i grupperingene, men det skulle gå hele ni år til neste gang en korthår ble BIG på NKK. Også denne hunden var norskoppdrettet og sågar et barne-

barn av den første. Nevnes må også at rasen har vært representert på Bamselisten de siste to-tre årene.

I lydighet og bruks begynte også korthårscollien å gjøre seg bemerket og Norge fikk sin første LP-champion, samme hund ble også svensk LP-champion og var i tillegg norsk og svensk utstillingschampion. En annen norskoppdrettet korthår ble solgt til Sverige og ble raskt dobbeltchampion og også stamtisper for et fremgangsrikt oppdrett av rasen i Sverige.

Rasestandardene til langhårscollie og korthårscollie er identiske, med to unntak: Det ene er pelslengden, det andre er helhetsinntrykket og beskrivelsen av temperamentet/adferden. Ifølge standarden skal korthårscollie

BLA ►

fakta

NORSK COLLIE KLUBB |

Den 27. februar 1935 ble Norsk Collie Klubb stiftet, og godkjent av Norsk Kennel Klub som samarbeidende spesialklubb. Den er dermed også Skandinavias eldste collieklubb. Klubben har ca 700 medlemmer.

KONTAKT |

Klubbens adresse:

Ann-Katrin Neby, tlf. 414 42 228.

Leder:

Sverre Wormnæs, tlf. 63 84 32 11.

Avlsråd:

Gitte Hjorth Sørensen

Valpeformidler:

Dagny W. Sørhus, tlf. 63 98 34 65.

Medlemsskap:

Torill Rosenlund, tlf. 62 35 40 95.

e-mail: medlemsregister@nck.no

Avdelinger:

Vestlandet: Ellen Øye,

e-mail: avd.vestlandet@nck.no

Nord: Heidi Ellefsen, tlf. 77 07 70 51.

Hedmark: Svend Svendstad, tlf. 917 66 434.

Trøndelag: Gunnar Hansen.

Rogaland: Mette Løland, tlf. 51 66 40 14.

Te-Ve: Karen Krogstad, tlf. 35 54 25 89.

Kontaktpersoner:

Buskerud:

Lars Gulbrandsen, tlf. 917 66 434.

Oppland:

Lisa Rustli, tlf. 61 29 44 48.

Østfold:

Gitte Hjort Sørensen, tlf. 69 80 85 70.

lien i tillegg være «intelligent, våken og livlig; glad». En korthårscollie som innehar disse egenskapene egner seg godt til aktiviteter som lydighet, agility, brukshundarbeid eller redning. Endel korthårs collies deltar pr idag i slike aktiviteter i Norge, men fordi rasen er så liten i antall er det dessverre ikke så ofte man får gleden av å se disse på stevner og arrangementer. Men flere korthårscollies er på vei, og det er å håpe at de ikke bare blir å se i utstillingsringen, men også i utøvelsen av diverse hundesporter.

HELSE OG GEMYTT | Korthårscollien regnes som en god "allrounder": Med sitt sunne eksteriør og gode bygning er dette en hund som ikke bare tåler, men også trives med fysiske utfordringer, enten det er lange turer i skog og mark eller aktiviteter som redningssøk, agility osv. Helt tilbake til begynnelsen av det nittende århundre har korthårscollien vært i arbeid, ikke kun som gårds/gjeterhund, men også som tjenestehund (budbærer) i militæret.

Rasen var populær ved det britiske forsvarets hundeskole, fordi de ble regnet som "lojale, lett dresserte og ikke-aggressive", og egnet seg derfor for mange oppgaver. Korthårscollies skal med hell ha blitt benyttet av den britiske hær under den 1. verdenskrig.

For den har et mildt og vennlig vesen går den som oftest godt sammen med barn av alle aldre, og regnes som en god og lettholdt familiehund selv om den ofte er en tanke mer aktiv enn langhårscollien.

At korthårscollien er oppvakt og lett dressert, og raskt tilpasser seg familie-situasjon, aktivitetsnivå og lignende er nok en riktig observasjon. Men i denne forbindelse er det også viktig å ta hensyn til at rasen regnes som "myk" i gemyttet. Fysiske korrigeringer er ofte helt unødvendige, og kan ofte ødelegge mer enn være til nytte i treningen. Positive innlæringsmetoder anbefales.

Korthårscolliens pels består av stive, vannavstøtende dekkhår og rikelig med myk underull. Den korte pelsen er nærmest vedlikeholdsfri, men en til to ganger i året må man regne med røyteperioder. Når røytingen står på som verst kan man redusere plagen med løse hår i hele huset noe med å gi hunden et bad og børste den grundig hver dag.

Helsemessig regnes korthårscollien som en frisk rase. Det er f.eks svært sjelden at korthår blir diagnostisert med HD i våre nordiske land. Lidelser som epilepsi eller allergi kan forekomme sporadisk. Øye sykdommen CEA

er under god kontroll i korthårspopulasjonen i Norge da de fleste korthår så langt har blitt født med CEA-frie øyne.

Rasen er i utgangspunktet en liten rase her i Norge, overskygget av sin mer tallrike og pelsfagre tvillingbror langhårscollien. Men rasen har de siste årene vært på jevn fremmarsj, muligens takket være at korthårscollien har blitt mer synlig i utstillingsringene og også via folks søking på internett og blir dermed "sett" av flere. Tidligere har det ikke vært født korthårskull her til lands mer enn en gang i året, ofte sjeldnere. Allikevel er det blitt eksportert et forholdsvis stort antall individer. Året 2006 ble imidlertid et rekordår med hele fire fødte kull. Tallet på importert er også steget betraktelig de siste årene. Det er mulig dette ikke bare er enkeltstående hendelser, men tegn på at en trend er igang hvor rasen blir stadig mer kjent og populær også her til lands.

Håpet for fremtiden er at rasen kan beholdes sunn og frisk såvel fysisk som psykisk, og at oppdrettere som kommer til er seg sitt ansvar bevisst for denne flotte rasen. Vi avslutter som en svensk sangerinne sang i sin sang; "Underbart er kort"...